

«Խաղաղության Երկխոսություն» հկ

ՀՀ, 2002, ք. Վանաձոր; Մյասնիկյան 12, բն. 40,
«ԽԵ» գրասենյակ; Հեռ.՝ +374 (93) 820 632; Էլ.
փոստ՝ ekhachatryan@peacedialogue.am

ՄԻՊ Ռազմավարության գործողությունների ծրագրի քննարկում

«Խաղաղության երկխոսություն» հասարակական կազմակերպության «Քաղաքացիական հասարակության ակտիվ մասնակցությունը ՀՀ Ձինված Ուժերում մարդու իրավունքների պաշտպանության և խթանման գործում» նախաձեռնության շրջանակներում ձեւավորված մոնիտորինգի խմբի առաջարկությունները ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանության 2017-2019 թվականների ազգային ռազմավարությունից բխող գործողությունների ծրագրի վերանայման ուղղությամբ:

1. ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշմամբ հաստատված՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 28-րդ կետով սահմանվել է, որ 2018 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում պետք է մշակվեն մեխանիզմներ գորակոչիկներին իրենց բժշկական զննության եզրակացության ակտի պարտադիր տրամադրման համար: Որպես վերը նշված գործողության ակնկալվող արդյունք՝ սահմանվել է, որ բժշկական և ռազմաբժշկական հանձնաժողովների կողմից գորակոչիկներին իրենց վերաբերող որոշումները, ինչպես նաև բժշկական հաստատությունների կողմից բժշկական զննության եզրակացության ակտերը տրամադրվում են պարտադիր կարգով:

Ի պատասխան «Խաղաղության երկխոսություն» ՀԿ-ի հարցման՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության 20.04.2018թ. թիվ ՊՆ/510-Ա2-292 գրությամբ, որպես գորակոչիկներին իրենց բժշկական զննության եզրակացության ակտի պարտադիր տրամադրման մեխանիզմ, վկայակոչվել է «Ձինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 5-րդ մասը և ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշման հավելված 1-ը:

Գտնում ենք, որ որպես գորակոչիկներին իրենց բժշկական զննության եզրակացության ակտի պարտադիր տրամադրման մեխանիզմ ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից ներկայացվող իրավական ակտերը չեն ապահովում ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշման պահանջների կատարումը, հետևաբար չեն կարող համարվել ՀՀ կառավարության որոշմամբ ակնկալվող արդյունքի իրականացում: Մասնավորապես, ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշմամբ հաստատված՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 28-րդ կետում օգտագործվել է «պարտադիր տրամադրում» եզրույթը, ինչը նշանակում է, որ նախատեսված գործողության կատարման արդյունքում ընդունվող իրավական ակտի բովանդակության մեջ գորակոչիկներին իրենց բժշկական զննության եզրակացության ակտի տրամադրման վերաբերյալ դրույթները պետք է սահմանված լինեն իմպերատիվ ձևով և եզրակացության ակտի տրամադրումը պետք է հանդիսանա պարտադիր պայման: ՀՀ կառավարության վերը նշված որոշման մեջ առկա ձևակերպման վերլուծությունը ենթադրում է այնպիսի իրավական ակտի ընդունում, որը գորակոչիկներին բժշկական զննության եզրակացության ակտի տրամադրումը սահմանում է որպես պարտադիր պայման, ինչը պայմանավորված չէ եզրակացության հասցեատիրոջ կողմից եզրակացությունը ստանալու պահանջով:

Մինչդեռ, ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից որպես գորակոչիկներին իրենց բժշկական զննության եզրակացության ակտի պարտադիր տրամադրման մեխանիզմ դիտարկվող «Ձինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 5-րդ մասը և ՀՀ

կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշման հավելված 1-ը բժշկական գնևության եզրակացության ակտի տրամադրումը որպես պարտադիր պայման չեն սահմանում:

ՀՀ ՊՆ-ից պատասխան գրությունը ստանալուց հետո, 2018 թվականի հոկտեմբերի 4 -ին ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված N 1132-Ն որոշմամբ հաստատված՝ շարքային կազմի պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչի անցկացման կարգի 26-րդ կետի 4-րդ ենթակետով եւ 28-րդ կետի 4-րդ ենթակետով մասնակիորեն կարգավորում է խնդիրը, սակայն միայն եզրակացությունների մասով:

Առաջարկում ենք՝

- **«Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 5-րդ մասում և ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշմամբ սահմանված թիվ 1 հավելվածում գորակոչիկներին իրենց բժշկական գնևության եզրակացության ակտի տրամադրումը ձևակերպել որպես պարտադիր պահանջ,**
- **2018 թվականի հոկտեմբերի 4-ին ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված N 1132-Ն որոշմամբ հաստատված՝ շարքային կազմի պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչի անցկացման կարգի 26-րդ կետի 4-րդ ենթակետում եւ 28-րդ կետի 4-րդ ենթակետում կատարել լրացում, որը մարզային (Երևանի քաղաքային) գորակոչային հանձնաժողովի եւ Հանրապետական գորակոչային հանձնաժողովի համար կսահմանի նաեւ գորակոչիկներին վերաբերող որոշումները տրամադրելու վերաբերյալ կարգավորումներ,**
- **Նաև գտնում ենք, որ հնարավոր խնդիրներից խուսափելու նպատակով անհրաժեշտ է իրավական ակտով սահմանել փաստաթղթերի տրամադրման եղանակը (առձեռն, փոստով, էլեկտրոնային փոստով կամ այլ):**

2. Գործողությունների ծրագրի 29-րդ կետով սահմանվել է, որ 2018 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում պետք է սահմանվի առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման ողջամիտ ժամկետ: Որպես վերը նշված գործողության ակնկալվող արդյունք՝ սահմանվել է, որ առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց իրավունքների իրացման համար սահմանվել են փաստաթղթերի տրամադրման ողջամիտ ժամկետ, որում պատշաճ արտահայտվել են վաղաժամկետ զորացրման պատճառները:

Ի պատասխան «Խաղաղության երկխոսություն» ՀԿ-ի հարցման՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության 20.04.2018թ. թիվ ՊՆ/510-Ա2-292 գրությամբ, որպես առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման ողջամիտ ժամկետը սահմանող իրավական ակտ, վկայակոչվել են «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշման հավելված 1-ը: Սակայն ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից որպես առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման ողջամիտ ժամկետը սահմանող իրավական ակտ վկայակոչված «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշման հավելված 1-ը առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման ժամկետի վերաբերյալ դրույթներ չեն պարունակում:

- **Առաջարկում ենք «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և/կամ ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշմամբ սահմանել առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման հստակ ժամկետ եւ բողոքարկման կարգ: Ընդ որում, փաստաթղթերի տրամադրման ժամկետը պետք է**

լինի հնարավորինս կարճ (7 օրը չգերազանցող ժամկետ), որպեսզի փաստաթղթերը ուսումնասիրելու և պատշաճ ձևով բողոք կազմելու համար քաղաքացին ունենա բավարար ժամանակ:

- **Բացի այդ, անհրաժեշտ է իրավական ակտով սահմանել փաստաթղթերի տրամադրման եղանակը (առձեռն, փոստով, էլեկտրոնային փոստով կամ այլ):**

3. Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 31-րդ կետով, որպես 2018 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում կատարման ենթակա գործողություն սահմանվել է. «Ապահովել գորակոչիկներին իրենց իրավունքների և դրանց պաշտպանության մասին տեղեկացնելու մեխանիզմներ՝ մշակելով ծանուցագրի հետ միաժամանակ գորակոչիկներին գորակոչից տարկետման, զինծառայությունից ազատման, բնակավայրին մոտ ծառայելու և այլ իրավունքները պարզաբանող հուշաթերթի տրամադրման կարգ»: Որպես նշված գործողության ակնկալվող արդյունք սահմանվել է իրենց իրավունքների վերաբերյալ գորակոչիկների իրազեկվածության բարձրացումը:

«Խաղաղության երկխոսություն» ՀԿ-ի հարցմանն ի պատասխան՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 20.04.2018թ. թիվ ՊՆ/510-ԱԴ-292 գրությամբ հայտնել է, որ գորակոչիկների իրավունքները և պարտականությունները սահմանվում են օրենքով, ընթացակարգերը նախատեսվել են «Պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչի անցկացման կարգով», որը հաստատող որոշման նախագիծը պատրաստ է և շուտով կներկայացվի ՀՀ կառավարություն: ՀՀ կառավարությունը 2018 թ. հոկտեմբերի 4-ին կայացրել է թիվ 1132-Ն որոշումը պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչի անցկացման կարգը հաստատելու մասին:

Գտնում ենք, որ ՀՀ կառավարության վերը նշված որոշումը չի կարող համարվել ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշմամբ հաստատված՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 31-րդ կետով նախատեսված գործողության պատշաճ կատարումն ապահովող իրավական ակտ, քանի որ.

- **Նշված որոշմամբ սահմանվում է գորակոչիկներին սահմանափակ թվով իրավունքների մասին ծանուցելու ընթացակարգ:**
- **Չորակոչիկների իրավունքների պաշտպանության մասին տեղեկացնելու մեխանիզմներ ՀՀ կառավարության որոշման մեջ առհասարակ առկա չեն.**
- **ՀՀ կառավարության 2018 թվականի հոկտեմբերի 04-ի թիվ 1132-Ն որոշմամբ սահմանված ծանուցման ընթացակարգերի կարգավորումները իմպերատիվ չեն և հստակ չեն: Բացի այդ, ՀՀ կառավարության որոշման բովանդակության համաձայն՝ ծանուցումն իրականացվում է միայն օրենքով սահմանված իրավունքից օգտվելու դեպքում: Վերոնշյալ ձևակերպումից հետևում է, որ ՀՀ կառավարության որոշմամբ սահմանված թիվ 6 և թիվ 6.1 ձևերով սահմանված ծանուցման թերթիկների գորակոչիկներին տրամադրվում պայմանավորված է ինչ-որ պայմանով և նշված ծանուցումները գորակոչիկներին տրամադրվում են ոչ բոլոր դեպքերում: Նման մոտեցումը չի համապատասխանում մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 31-րդ կետին, որը գորակոչիկներին իրենց իրավունքների և դրանց պաշտպանության մասին տեղեկացնելու մեխանիզմների ապահովումը որևէ պայմանի հետ չի կապում:**

Ընդ որում, ՀՀ կառավարության 04.10.2018թ. թիվ 1132-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 21-րդ կետով սահմանված պայմանը ևս անորոշ է և իր մեջ պարունակում է կամայականություն դրսևորելու ռիսկեր: Անհասկանալի է, թե զինվորական կոմիսարն

ինչ չափորոշիչներով կամ ինչ իրավական ընթացակարգով է որոշելու, թե որ գորակոչիկը պետք է օգտվի օրենքով սահմանված իրավունքից:

- **ՀՀ կառավարության որոշմամբ սահմանված թիվ 6 ձևը, սահմանելով մարտական հերթապահության մեջ չընդգրկվելու իրավունքի մասին ծանուցում, նշում չի պարունակում անմիջականորեն գորակոչիկներին վերաբերվող այն դրույթի մասին, որ նրանք չեն կարող ընդգրկվել մարտական հերթապահության մեջ կամ ներգրավվել ռազմական գործողություններում, ինչը սահմանված է «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասի վերջին նախադասությամբ:**

4. Գործողությունների ծրագրի 34-րդ կետով, որպես 2018 թվականի երրորդ եռամսյակի ընթացքում կատարման ենթակա գործողություն սահմանվել է գորակոչիկի, զինծառայողի և նրանց հավասարեցված անձանց վերաբերյալ ընդունվող յուրաքանչյուր իրավական ակտի (տույժի և այլնի) վերաբերյալ պարտադիր ծանուցման ապահովումը և օրինակի տրամադրումը զինծառայողին կամ նրա ընտանիքի անդամներին, ինչպես նաև դրանց բողոքարկման մեխանիզմներին ծանոթացնելու համակարգի մշակումը: Որպես վերը նշված գործողության ակնկալվող արդյունք սահմանվել է, որ հիմքեր են ստեղծվել իրենց վերաբերյալ կայացվող որոշումների մասին գորակոչիկների, զինծառայողների և նրանց հավասարեցված անձանց իրազեկվածության բարձրացման համար, ինչպես նաև ստեղծվել են կառուցակարգեր նշված որոշումների բողոքարկման համար:

«Խաղաղության երկխոսություն» ՀԿ-ի հարցմանն ի պատասխան՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 25.10.2018թ. թիվ ՊԼ/510-Ա2-914 գրությամբ հայտնել է, որ նախատեսվում է 2019 թվականին իրականացնել «ՀՀ ՁՈՒ կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքում փոփոխությունների և լրացումների կատարման գործընթաց, որի շրջանակներում օրենսդրորեն հստակ կսահմանվեն զինծառայողների նկատմամբ կիրառված խրախուսանքների և կարգապահական տույժերի վերաբերյալ զինծառայողներին ծանուցելու և դրանց կիրառման ակտերը տրամադրելու նորմերը, ինչպես նաև առավել բովանդակային կշարադրվեն նշված օրենքի՝ կիրառված կարգապահական տույժերի բողոքարկման կարգը սահմանող 47-րդ հոդվածի դրույթները:

ՀՀ պաշտպանության նախարարության գրության մեջ նաև վկայակոչվել է «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 5-րդ մասը, որի համաձայն՝ քաղաքացին իրավունք ունի ծանոթանալու իր առողջական վիճակի հետազոտման և բժշկական փորձաքննության ընթացքին և ստանալու դրանց արդյունքներով տրված եզրակացություններն ու այլ փաստաթղթերը, ներկայացնելու առաջարկություններ, բացատրություններ կամ առարկություններ, սույն օրենքով և այլ օրենքներով սահմանված կարգով բողոքարկելու իր առողջական վիճակի վերաբերյալ տրված եզրակացությունը:

Նշված իրավանորմի ձևակերպումից ակնհայտ է դառնում, որ բժշկական զննության եզրակացության ակտի տրամադրումը, որպես պարտադիր պայման, սահմանված չէ: Վկայակոչված իրավանորմում առողջական վիճակի հետազոտման և բժշկական փորձաքննության արդյունքներով տրված եզրակացությունները ստանալը սահմանված է որպես քաղաքացու իրավունք, ինչը նշանակում է, որ բժշկական փորձաքննության արդյունքներով տրված եզրակացությունն ստանալը օրենսդիրը կապել է անձի կողմից իր իրավունքներից օգտվելու հետ: Օրենսդիրի կողմից օգտագործված ձևակերպումից հետևում է, որ եթե քաղաքացին չօգտվի իր իրավունքից և քայլեր չձեռնարկի եզրակացությունը ստանալու համար, եզրակացությունն իրեն չի տրամադրվի:

Նման իրավակարգավորումը հակասում է ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշման տրամաբանությանը, որի համաձայն գորակոչիկների, զինծառայողների և նրանց հավասարեցված անձանց վերաբերյալ ընդունվող յուրաքանչյուր իրավական ակտի վերաբերյալ վերջիններիս ծանուցումը և օրինակի տրամադրումը նախատեսված է որպես պարտադիր պայման՝ չպայմանավորված իրավական ակտի հասցեատիրոջ գործողություններով:

ՀՀ պաշտպանության նախարարության պատասխանի մեջ վկայակոչված մյուս իրավանորմը «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 25-րդ հոդվածի 12-րդ մասն է:

«Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 25-րդ հոդվածի 12-րդ մասի կարգավորումները վերաբերվում են ակտերի բողոքարկմանը, սակայն նշված հոդվածը չի նախատեսում դրույթներ ակտերի բողոքարկման մեխանիզմներին ծանոթացնելու մասին:

Բացի այդ, որպես նշված գործողության ակնկալվող արդյունք սահմանվել է, որ պետք է ստեղծվեն կառուցակարգեր զորակոչիկների, զինծառայողների և նրանց հավասարեցված անձանց կողմից որոշումների բողոքարկման համար, բայց «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 25-րդ հոդվածի 12-րդ մասի կարգավորումները վերաբերվում են սահմանափակ թվով անձանց:

- շարքային զորակոչների ենթակա քաղաքացիներին,
- պահեստագործի սպայական կազմերի զորակոչների ենթակա քաղաքացիներին:

Հետևաբար, սուբյեկտների մասով ևս «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 25-րդ հոդվածի 12-րդ մասի կարգավորումները քննարկվող գործողության ակնկալվող արդյունքը չեն ապահովում:

ՀՀ պաշտպանության նախարարության գրության մեջ վկայակոչված մյուս իրավանորմը «Չինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասն է, որը սահմանում է, որ նույն հոդվածի 1-ին մասի համաձայն շարքային և սպայական կազմերի պարտադիր զինծառայողները զինվորական ծառայությունից արձակվում են Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարի հրամանով սահմանված կարգով: Առողջական վիճակի պատճառով զինվորական ծառայությունից վաղաժամկետ արձակվելու դեպքում զինծառայողին տրամադրվում են նաև նրա առողջական վիճակի վերաբերյալ առկա փաստաթղթերը:

Փաստաթղթերի տրամադրման որևէ ժամկետ օրենքի նշված հոդվածը չի սահմանում, հետևաբար օրենքի նման իրավակարգավորումը հակասում է ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշման տրամաբանությանը, որի համաձայն ընդունվող իրավական ակտով պետք է սահմանվեն հստակ կարգավորումներ առողջական խնդիրների հիմքով վաղաժամկետ զորացրված անձանց փաստաթղթերի տրամադրման ողջամիտ ժամկետի մասին:

ՀՀ պաշտպանության նախարարության գրության մեջ վկայակոչված մյուս իրավանորմը ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշմամբ սահմանված փորձաքննության կարգի 36-րդ կետի 4-րդ մասն է:

ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշմամբ սահմանված՝ քաղաքացու առողջական վիճակի հետազոտման և բժշկական փորձաքննության կարգի 36-րդ կետի 4-րդ մասի համաձայն՝ բուժհաստատությունը պարտավոր է քաղաքացուն կամ նրա օրինական ներկայացուցչին կամ նրա կողմից լիազորված անձին տրամադրել տեղեկություններ առողջական վիճակի, հետազոտությունների արդյունքների, հիվանդության ախտորոշման և բուժման մեթոդների, դրանց հետ կապված ռիսկի, բժշկական միջամտության հնարավոր տարբերակների, հետևանքների և բուժման արդյունքների մասին:

ՀՀ կառավարության որոշման վերը նշված դրույթի մեջ օգտագործված է «տեղեկություններ» բառը և որևէ կերպ հստակեցված չէ տրամադրվող

տեղեկությունների ձևը: Մասնավորապես, հստակեցված չէ տեղեկությունները տրամադրվում են բանավոր, գրավոր, էլեկտրոնային կամ այլ եղանակով: Նույն կերպ կարգավորված չէ տեղեկությունները տրամադրելու եղանակը /փոստով, առձեռն կամ այլ եղանակով/, կարգավորված չէ տեղեկությունները տրամադրելու ժամկետը:

ՀՀ ՊՆ-ից պատասխան գրությունը ստանալուց հետո, 2018 թվականի հոկտեմբերի 4 -ին ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված N 1132-Ն որոշմամբ հաստատված՝ շարքային կազմի պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչի անցկացման կարգի 26-րդ կետի 4-րդ ենթակետով եւ 28-րդ կետի 4-րդ ենթակետով մասնակիորեն կարգավորում է խնդիրը, սակայն միայն եզրակացությունների մասով:

Գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է սահմանել այնպիսի ընդհանրական իրավական կարգավորում, որը սուբյեկտների մասով վերաբերվի և՛ զորակոչիկին, և՛ զինծառայողներին ու նրանց հավասարեցված անձանց, իսկ կարգավորման օբյեկտի և առարկայի առումով ուղղված լինի ոչ թե կոնկրետ դեպք կամ իրավիճակ կարգավորելուն, այլ ձևակերպված լինի այնպես, որ վերաբերվի վերը նշված սուբյեկտներին վերաբերվող բոլոր տեսակի ակտերին:

Չորակոչիկների, զինծառայողների և նրանց հավասարեցված անձանց վերաբերյալ ընդունվող յուրաքանչյուր իրավական ակտի մասին պարտադիր ծանուցման ապահովման հետ կապված ևս անհրաժեշտ է սահմանել այնպիսի իրավական կարգավորումներ, որոնք և՛ սուբյեկտների, և՛ կարգավորման առարկայի մասով լինեն ընդհանրական, վերաբերվեն բոլոր դեպքերին և վերը նշված բոլոր սուբյեկտներին:

Իրավական ակտի մասին պարտադիր ծանուցումն ապահովելու հետ կապված իրավական ակտի ձևակերպումներում առաջարկվում է առաջնորդվել «**Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին**» ՀՀ օրենքի 59-րդ հոդվածի կարգավորումներով:

Այլ դիտարկումներ՝

ՀՀ կառավարության 04.05.2017թ. թիվ 483-Ն որոշմամբ հաստատված՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրի 34-րդ կետով սահմանվել է զորակոչիկի, զինծառայողի և նրանց հավասարեցված անձանց վերաբերյալ ընդունվող յուրաքանչյուր իրավական ակտի (տույժի և այլնի) օրինակի տրամադրումը զինծառայողին կամ նրա ընտանիքի անդամներին:

Նշված ձևակերպումն անընդունելի է, քանի որ տվյալ դրույթը վերաբերում է զինծառայողին, որը չափահաս անձ է և ինքնուրույն է իրականացնում իր իրավունքները: Չափահաս անձի վերաբերյալ ընդունվող իրավական ակտը այլ անձի տրամադրվել կարող է միայն, եթե տվյալ անձը զինծառայողի կողմից լիազորված անձ է (ներկայացուցիչ), իսկ ընտանիքի անդամին անձի վերաբերյալ ընդունված իրավական ակտի տրամադրումը կարող է հանգեցնել զինծառայողի իրավունքների խախտման, քանի որ տվյալ իրավական ակտը կարող է պարունակել անձնական տվյալներ, հրապարակման համար ոչ ենթակա տվյալներ կամ, պարզապես, ինչ-ինչ անձնական նկատառումներից ելնելով փաստաթղթի տրամադրումն այլ անձին ընդունելի չլինի զինծառայողի կողմից:

Անդրադառնալով «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 5-րդ մասի և ՀՀ կառավարության 12.04.2018թ. թիվ 405-Ն որոշման պահանջներին՝ նշենք, որ բժշկական փորձաքննության արդյունքներով տրված եզրակացությունները ստանալու իրավունքի իրացման հետ կապված հարաբերությունները ևս բավարար չափով կարգավորված չեն: Մասնավորապես, հստակ սահմանված չեն քաղաքացու կողմից դիմելու կարգը և ժամկետները: Նույն կերպ՝

սահմանված չէ այն ժամկետը, որի ընթացքում եզրակացությունը պետք է տրամադրվի քաղաքացուն:

5. Բացի կոնկրետ կետերի վերաբերյալ առաջարկներից, անհրաժեշտ ենք համարում նաև Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրում քաղաքացիական հասարակության կողմից սեկտորալ մշտադիտարկման համար մեխանիզմի ներառումը: Օրինակ, նախատեսված գործողությունների արդյունավետությունը գնահատելու համար անհրաժեշտ կլինի հանդիպել եւ գրուցել այն խմբերի հետ, որոնց իրավունքների պաշտպանությանն են ուղղված այս կամ այն կետերը: Նմանատիպ հարցազրույցների միջոցով կարելի է պարզել ընդունված իրավական ակտերի իրավակիրառ պրակտիկան: Նման մեխանիզմի առկայությունն անհրաժեշտ է հատկապես այն կետերի մշտադիտարկման և գնահատման համար, որոնք նպատակ ունեն բարելավելու մարդու իրավունքների պաշտպանությունը կիսափակ եւ փակ հաստատություններում:

Հարգանքով՝

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանության 2017-2019 թվականների ազգային ռազմավարությունից բխող գործողությունների ծրագրի շրջանակներում ՀՀ Ձինված Ուժերի կողմից իրականացվող գործողությունների մշտադիտարկման խումբ

(ՄԻՊ գործողությունների ծրագրի ՀՀ ՁՈՒ մշտադիտարկման խումբ)

- Անի Սարգսյան, «Ժուռնալիստներ Ասպարեզ» ակումբի և մասնաճյուղ, Կապանի քաղաքացիական երիտասարդական կենտրոն,
- Անուշ Հակոբյան, «Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ Հայաստան» հակակոռուպցիոն կենտրոն,
- Էդգար Խաչատրյան, «Խաղաղության երկխոսություն» հկ,
- Էդուարդ Դանիելյան, «Սոցիոսկոպ» հկ,
- Ժաննա Ալեքսանյան, «Լրագրողներ հանուն մարդու իրավունքների» հկ,
- Մանե Գրիգորյան, «Խաղաղության երկխոսություն» հկ,
- Շահանե Խաչատրյան «Անկախ լրագրողների ցանց» հկ,
- Արթուր Սուքիասյան, փաստաբան;
- Դիանա Տեր-Ստեփանյան, «Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ Հայաստան» հակակոռուպցիոն կենտրոն

01/11/2018